

УДК 783(05)(477.83/.86)

БОГОСЛУЖБОВА МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ У СВІТЛІ ПЕРІОДИКИ

Світлана Гуральна

У статті здійснено огляд періодичних видань, що висвітлювали особливості функціонування й розвитку богослужбової музичної творчості Східної Галичини в першій третині ХХ ст. Відзначено насиченість джерело-знавчої бази та її інформаційну повноту, звернено увагу на багатоаспектність осмислення авторами публікацій тогочасного культурно-мистецького, церковно-музичного та духовного життя галичан.

Ключові слова: Східна Галичина, богослужбова музична творчість, періодика, публікація.

В статье сделан обзор периодических изданий, освещавших особенности функционирования и развития богослужебного музыкального творчества Восточной Галиции в первой трети ХХ в. Отмечена насыщенность источниковедческой базы и ее информационная полнота, обращено внимание на многоаспектность осмысления авторами публикаций культурно-художественной, церковно-музыкальной и духовной жизни галичан того времени.

Ключевые слова: Восточная Галиция, богослужебное музыкальное творчество, периодика, публикация.

The article is a review of periodicals dealing with the specific of the reflection of the peculiarities of functioning and development of liturgical musical works of Eastern Halychyna in the first third of the twentieth century. The depth of source base and its information completeness is noted, attention is paid to many-sided aspects of understanding of contemporary cultural and artistic, church music and the spiritual life of Halychany by the authors of publications.

Keywords: Eastern Halychyna, liturgical musical works, periodicals, publication.

Українське хорове мистецтво сьогодні немислиме без повноцінного, автономного функціонування богослужбової музичної творчості з характерними для неї регіональними особливостями виконавської стилістики. У цьому ракурсі варто відзначити Східну Галичину¹, яка попри різноконфесійні впливи, багатонаціональне співжиття та історичні катаклізми здавна розвивалася у взаємодії власної самобутньої духовної культури та іншокультурних впливів. Відтак особливості богослужбового музичного мистецтва регіону залежали від ментальної специфіки, культурних та церковних традицій у загальному контексті місцевого життя.

Унаслідок відсутності повної інформації про великий пласт надбань української культури першої третини ХХ ст., що був штучно вилучений з наукового і культурного обігу в радянські часи, умови розвитку богослужбової музичної культури Східної Галичини довгий час залишалися малодослідженими. Тому одним з першорядних завдань сучасних музикознавців є виявлення того фактологічного матеріалу, що був зафіксований у матеріалах періодичних видань, часописах та спеціалізованих журналах, а також у джерелах, які зберігаються

у приватних зібраннях і спеціалізованих фондах бібліотек різного профілю.

Мета статті – систематизувати та проаналізувати періодичні видання, що становлять джерельну базу дослідження концепції розвитку богослужбової музичної творчості Східної Галичини першої третини ХХ ст. Пропонована розробка покликана розширити межі обізнаності широкого кола музикантів з усією спадщиною українських митців, увести маловідому інформацію до наукового обігу. Оприлюднені дані дадуть можливість по-новому зрозуміти й оцінити деякі аспекти української духовної музики, розставити відповідні акценти в існуючій системі цінностей. Водночас анотовані покажчики публікацій повинні стати черговим кроком до створення бібліографії української богослужбової музичної творчості.

Джерелом осмислення розвитку духовної музики, церковного побуту та реконструкції культурно-мистецьких подій на теренах Східної Галичини першої третини ХХ ст. безсумнівно є автентичні тогочасні періодичні видання, збережені у відділі україніки, у науковому відділі періодичних видань імені Мар'яна та Іванни Коців Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, а також у

СВІТЛАНА ГУРАЛЬНА. БОГОСЛУЖБОВА МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ...

Державному архіві Тернопільської області. Авторами таких публікацій часто були музиканти-професіонали, які повернулися до великих українських міст після закінчення навчання в Європі: Борис Кудрик, Зиновій Лисько, Роман Савицький, Василь Витвицький, Станіслав Людкевич та ін.

Одним з найбільш інформативно насичених був часопис «Діло» (1880–1939). Незважаючи на воєнні катаклізми й метаморфози з назвами², його редакція провадила незалежну й об'єктивну інформаційну політику, залучаючи до співпраці представників галицької інтелігенції³. Універсальність видання виявлялася в різноманітності численних рубрик, що стосувалися тогочасного політичного, наукового й культурного життя, тематичних сторінок і додатків. Зокрема, відомості про східно-галицьку богослужбову культуру відтворено в публікаціях про музичну освіту, у матеріалах, присвячених резонансним подіям [6], святочним акціям і концертам [16], критичному аналізу музичної частини богослужінь [18], творчості окремих композиторів тощо. Авторами статей на церковно-музичну тематику були В. Садовський (Домет), С. Людкевич, Т. Шухевич, В. Матюк, О. Нижанківський, А. Вахнянин, Д. Січинський, П. Лисяк та ін. Проте більшість опублікованих відомостей про проведені концерти, а також описи виконавської майстерності тих чи тих хорових колективів були позбавлені авторства або підписувалися криптонімом. Вочевидь, це було зумовлено присутністю цензури у виданні. Тому такі судження й оцінки певних мистецьких подій вимагають обережних аналітичних висновків, зіставлення поданих фактів з описами аналогічних імпрез у інших газетах чи журналах.

До проблемних рубрик «Діла» відносимо такі питання: взаємостосунки з іншими конфесіями, подальша доля української православної церкви в Східній Галичині, мовні дебати, що виникали в греко-католицькому обряді, поширення польського православ'я, упорядкування свят у відповідності до можливої зміни церковного календаря, культурне «завоювання» на прикордонних територіях та ін.

Серед просвітницьких релігійних видань, призначених для широкого кола читачів, – журнал греко-католицького духовенства «Нива» (1904–1939)⁴. У ньому поряд з такими домінуючими аспектами, як соціально-економічні обставини духовного життя, активність греко-католицької церкви за кордоном, праця духовних діячів, історія святих місць, з'ясування догматичних відмінностей між конфесіями, висвітлення причин переходу вірян до інших конфесій, стосунків між різними станами у священницькому середовищі тощо⁵, висвітлювали питання, що стосувалися вдосконалення канонічних обрядів [7; 19], проблем тогочасного церковного співу. Чимало публікацій було присвячено дебатам щодо уніфікації богослужіння («модернізації» мови, Святого причастя), щоб священники не сумнівалися в правильності тих чи тих обрядових форм. Певну інформацію надають опубліковані в численних інформаційно-хронікальних рубриках («Рецензії», «Дописи», «Бібліографія», «Посмертні вісти», «Зі світа», «Всячина», «Нові книжки») фактологічні дані.

Інформацію про церковну освіту й залучення молоді та вірян до співу під час богослужінь містив журнал греко-католицького Митрополичого ординаріату у Львові «Львівсько-Архієпархіяльні відомости» (1889–1944 рр., виходив з перервою в 1940 р.).

У літературно-науковому тижневику «Неділя» («Неділя»; 1911–1912 рр.)⁶, де переважно висвітлювали проблеми теорії й історії літератури, містилися дослідження історичного минулого України, етнографії, театрального мистецтва, рідкістю було звернення авторів до церковно-музичної творчості. Серед музикознавчих статей С. Чарнецького, М. Волошина, В. Гадзінського, С. Людкевича, присвячених діяльності відомих українських композиторів і співаків (М. Лисенка, Д. Січинського, М. Менцинського), було оприлюднено нариси про творчість С. Воробкевича й В. Матюка як композиторів богослужбової та паралітургійної музики.

У тижневику Українського католицького союзу з видавництвом у Львові «Мета»

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ

(1931–1939)⁷, де домінували матеріали з історії церкви та України, богослов'я, політології, філософії, літературознавства, мистецтвознавства⁸, огляди життєвого й творчого шляху українських і зарубіжних композиторів [11], висвітлення проблем і хроніки музичного життя Львова переважно здійснював Борис Кудрик [12–14]. Із часопису можна дізнатися майже про всі тогочасні концерти, виставки, літературні чи музичні вечори, конференції, отримати інформацію щодо музичної освіти, церковного співу тощо. З-поміж редакційних статей на духовну тематику можна виокремити такі: «Українська релігійна і національна рація: З приводу 13-ліття понтифікату Папи Пія XI», «За релігійне й національне виховання» (про I Український педагогічний конгрес), «З церковного життя Волині. Греко-католицька Семінарія в Дубні». Тему розвитку духовної культури у своїх працях порушував митрополит Андрей (Шептицький), Й. Сліпий. Історію християнства висвітлював М. Думка, І. Остап, Г. Костельник, М. Чубатий. Палкі дискусії у «Меті» викликали прийняття польським сеймом нового закону про подружжя, проти якого різко виступала католицька церква.

Інші журнали зверталися до питань богослужбово-музичної тематики та діяльності на цій ниві окремих композиторів тільки принагідно. Так, у місячнику **«Життя і Знання»**⁹ було опубліковано статті «Сидір Воробкевич – музик» Б. Кудрика, «Перша музична школа в Галичині» З. Лиська, «Про українські псалми та канти» В. Андрієвського, «Віктор Матюк (з нагоди 25-ліття смерті)» В. Білоцерківця [4]; педагогічно-науковий двотижневик **«Учитель»**¹⁰ розмістив рецензію «о. Віктор Матюк: Співаник церковно-народний для шкіл народних» І. Юцишина [28]. Кількість і різноманітність таких публікацій дещо більша в християнсько-суспільному щоденнику **«Руслан»**¹¹. Це – рецензії на духовні концерти (О. Р. «Про духовний концерт в Дрогобичи», [Б. п.] «Великий духовний концерт»), огляд нового церковно-музичного видання ([Б. п.] «Співаник церковний»), проблеми професіоналізму церковнослужителів («Конкурс на посади дяків при кафедральній церкві в

Станіславіві» О. Гордієвського, «Церков а просвіта» Т. Тимінського) та реформування церковно-співочої практики («Потреба реформи богослужбового співу у греко-католицьких церквах» Є. Турули [24]).

Важливим джерелом фактологічного й оціночного матеріалу тогочасних процесів в богослужбово-музичній царині є спеціалізовані журнали – **«Ілюстрований музичний календар»** (Львів, 1904–1907 рр.) з нотними додатками¹², **«Артистичний вісник»** (1905–1907) і **«Українська музика»** (1937–1939). Значну роль у започаткуванні процесу спеціалізованого висвітлення проблематики відіграв видавець, редактор і автор публікацій Р. Зарицький, який залучив до співпраці багатьох визначних діячів тогочасної музичної культури – І. Біликовського, О. Бережницького, М. Волошина, С. Людкевича, В. Садовського та ін. Вони подавали матеріали про музичний фольклор, проблеми теорії музики й музичної освіти, інструментознавство, хорове виконавство, український театр тощо.

Значне місце в «Ілюстрованому музичному календарі» було надано творчим портретам церковно-музичних діячів («Іван Біликовський» [9], «Йосиф Вітошинський» Р. Зарицького; «о. Порфирій Бажанський» [3], «о. Віктор Матюк» І. Біликовського; «Йосиф Кишакевич. Біографічний начерк» Домета (В. Садовського) [8]).

Виняткове значення в розробці концепції історії української музики на початку ХХ ст. мав матеріал В. Садовського про роль українських композиторів у історії розвитку церковного співу в Російській імперії («Русько-українські духовні композитори і їх заслуги коло піднесення церковного співу в Росії»).

Аналогічну роль за впливом на осмислення специфіки українського церковно-музичного мистецтва серед публікацій «Артистичного вісника» мала позначена високопрофесійним підходом до проблеми взаємодії національних і загальноєвропейських чинників, церковних канонів та історично-стильових факторів стаття С. Людкевича «Націоналізм в музиці». Продовженням розробки окремих аспектів такого роду проблематики стали статті В. Садов-

СВІТЛАНА ГУРАЛЬНА. БОГОСЛУЖБОВА МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ...

ського («Hector Berlioz про хор Придворної капелі в Петербурзі та про Бортнянського»), А. Вахнянина («Два реформатори церковного співу») та І. Франка («Думки профана на музикальні теми») [25].

Оскільки на початок століття вже сформувалося чітке усвідомлення ролі церковно-співочої освіти та важливості її поширення серед українського населення, виникла потреба у відповідних публікаціях «Ілюстрованого музичного календаря». Різні аспекти діяльності окремих колективів було висвітлено в оглядах М. Волошина («Хор учеників руської академічної гімназії у Львові», «Львівський Боян»), С. Головки («Селянський хор в Денисові»), В. Садовського (Домета) («Дещо з споминів про перші артистичні прогульки співацькі в Галичині»); цікавими є рецензії на навчальну літературу («Наші шкільні співаники» С. Людкевича [17], «Наші видавництва і музикалії за останні літа (1900–1905)» В. Садовського – С. Людкевича) та ін.

Новий етап у професійному осмисленні питань церковно-співочого мистецтва, національної спадщини в цій царині та богослужбово-музичної творчості українських композиторів пов'язаний з журналом «Українська музика»¹³, з яким співпрацювали провідні музикознавці Галичини. Поряд із традиційними вже дописами з приводу відзначення пам'ятних дат в історії Церкви («Посвячення пам'ятника о. Вікторові Матюкові в Карові» В. Барвінського, «Свято Матері Божої» Р. Савицького, «Коломия: [Музичне життя; концерт до 950-ліття Хрещення України; Вечір колядок і щедрівок]» Р. Шипайла), діяльності окремих осіб («Некролог: о. Олександр Нижанківський», «Музичні твори Й. Кишакевича» Ф. Шешка [23]), ознайомлення з особливостями музичного побуту духовно-освітніх установ («Музичне життя в духовній семінарії у Львові» А. Цегельського), тут були опубліковані матеріали, що містили аналіз проблем у сфері хорового співу в руслі методологічної дискусії (дві публікації під тотожною назвою «Недостачі наших хорів» М. Антоновича [1] і Р. Шипайла [27])¹⁴. Окрім цього, співпраця з одним з визначних джерелознавців української

еміграції в Празі Ф. Шешком збагатила матеріали журналу серією статей з проблем систематизації та оцінки національної церковно-музичної творчості: «З історії української музики XVII ст. (Церковна музика в Галичині)», «Бортнянський і Чайковський (до історії видання "Повної збірки" церковних музичних творів Д. Бортнянського)» Ф. Шешка¹⁵. Це сприяло початку роботи з дослідження фондів церковно-музичних творів, до якої виявилися причетними й дослідники на теренах північноамериканського континенту (Хроніка: Вінніпег: [Нотозбірня церковних творів українських композиторів] [26]).

Певна обмеженість публікацій щодо проблем церковно-музичного мистецтва й співу значною мірою була зумовлена діяльністю співробітників часопису спілки греко-католицьких дяків галицьких і буковинських земель «Дяківський глас» (1895–1904)¹⁶. У ньому оприлюднювали статті з питань історії й теорії церковного співу, особливостей дяківської освіти, пояснення церковного Уставу, церковно-громадського життя краю, біографічні матеріали про визначних дяків Галичини та діяльність дяківських товариств.

Автором матеріалів з історії церковного співу, аналізу церковних хорів Д. Бортнянського, М. Вербицького, В. Матюка та інших композиторів, матеріалів з гармонії і теорії музики, зародження нотного письма на Русі, принципів сучасного темперованого строю та детального аналізу музичного тексту «Напівника» І. Полотнюка був о. П. Бажанський [2]. Про історію походження церковного співу, його класифікацію та виховне значення писав о. І. Кипріян. Власні тлумачення восьми гласів, нотатки щодо їх виконання, пояснення обрядів, переклад похоронних пісень містяться в працях А. Слюсарчука. Статті, присвячені церковному співу, знаходимо в о. В. Матюка, І. Кипріяна, І. Полотнюка [21] та С. Маринича [20, с. 315].

Пресові замітки щодо актуальних проблем богослов'я і загальної літургіки, історії Церкви, музично-культурного життя та культурологічних особливостей галичан аналізували на сторінках наукового тримісячнич-

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ

ка «Богословія» (1923–1939)¹⁷. Активним співробітником журналу був Б. Кудрик, який оприлюднив у ньому дослідження «Доба старовинного українського т. зв. “партесного” співу» і «Участь духовенства в галицько-українській музичній культурі» [15]. Серед важливих нарбок музично-літургічної персоналістики – стаття «о. Преплат Ісидор Дольницький, духовний отець, літургіст і піснетворець» О. Боцяна [5].

Отже, систематизація матеріалів, розміщених упродовж 1900–1939 років у регіональній періодиці, у висвітленні історичних і персонологічних аспектів церковно-музичної культури, а також актуальних проблем виявила певні стійкі тенденції, зокрема продемонструвала важливість модернізації обряду богослужіння (скорочення, коригування змістового наповнення, мовного чинника), висвітила суперечливість життєвих реалій духовенства (матеріальне становище, тиск влади) та вплив значних подій церковно-мистецького життя на духовну культуру краю (відкриття Богословської академії, духовні концерти, ювілейні святкування).

Оскільки проблематика функціонування й розвитку богослужбової музичної творчості не була основною для журналів і газет, виданих того часу, для подання та окреслення усїєї панорами зовнішніх і внутрішніх чинників впливу на репрезентативність церковної музики та її популяризацію в межах окресленого регіону доводиться зіставляти дані з різних джерел. Відтак з давніх пресових заміток дізнаємося про історію походження церковного співу, його класифікацію і виховне значення, характеристики доби партесного співу, про реалії практичного побутування на теренах краю богослужбового співу і необхідність його реформування. Дяки й греко-католицькі священики пояснювали систему восьмигласся та особливості її виконання, аналізували та перекладали похоронні пісні.

Питання дяко-регентської освіти висвітлювали в статтях, присвячених огляду діяльності духовних семінарій та музичних шкіл, особливостям проведення конкурсів дяків. Принагідну інформацію можна почерпнути з інформативних даних про

курси диригентів, організованих різними товариствами.

Питання забезпечення духовних інституцій підручниками співу, важливості їх використання для усїєї системи духовно-музичної освіти висвітлювали в передмовках і рецензіях на тогочасні видання збірників пісень В. Матюка, С. Людкевича та інших авторів.

Актуальною була й музична тематика, до якої зверталися як прості шанувальники музики, так і професійні критики (Домет, С. Людкевич та ін.). Вони стали авторами цінних матеріалів, що стосувалися творчості композиторів (Д. Бортнянського, І. Лаврівського, О. Нижанківського, В. Матюка, Й. Вітошинського, І. Біликовського, С. Людкевича) та проведення мистецьких заходів на честь ушанування пам'ятних дат.

Відтак висвітлення широкого спектру різних за тематикою концертів духовної музики в матеріалах періодици сприяло розкриттю виконавської діяльності церковних, аматорських та професійних колективів з виокремленням невеликих фрагментів їхнього репертуару, відтворенню процесу залучення світських хорових колективів до музичного супроводу церковних богослужінь, демонстрації впливу концертної діяльності гастролуючих хорів на загальну культурно-мистецьку ситуацію та особливості співочо-літургічної практики в краї.

Отож, огляд регіональної періодици засвідчує динаміку розвитку релігійно-храмової музичної культури першої третини ХХ ст., яка дійшла до нашого часу завдяки невтомній плідній співпраці галицької греко-католицької духовної еліти, громадських діячів, музикознавців і композиторів у консервативному та водночас поліконфесійному й полімистецькому середовищі.

Незважаючи на це, поза межами статті залишаються результати аналітичних процесів щодо найцінніших публікацій науковців першої третини ХХ ст. з виокремленням провідної проблематики реформування богослужбового співу в греко-католицьких храмах. А тому пропонується розробка стає лише черговим шаблоном до осмислення появи музикознавчого напрямку у сфері дослідження богослужбової музичної творчості.

СВІТЛАНА ГУРАЛЬНА. БОГОСЛУЖБОВА МУЗИЧНА ТВОРЧИСТЬ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ...

Примітки

¹ Східна Галичина – історико-географічний регіон на заході України, що обіймає цілком Львівську та Івано-Франківську області, а також Тернопільську без її північної смуги з Кременецьким, Шумським, Лановецьким районами і північною частиною Збаражчини. На період першої третини ХХ ст. сюди включено ще місто Перемишль (нині – на території Польщі).

² У 1920–1923 роках виходив під назвами «Українська думка», «Громадська думка», «Український вісник», «Громадський вісник» і «Свобода».

³ Редакторами були Ф. Федорців, М. Струтинський, В. Охримович, В. Мудрий, І. Кедрин-Рудницький, І. Німчук та ін.

⁴ До 1914 року називався «Часопись посвячена справам церковним і суспільним», а з 1916 року – «Місячник посвячений церковним і суспільним справам». Редакторами і відповідальними за друк його 34 річників в різні роки були Я. Левицький, Д. Яремко, О. Малицький, П. Козицький, О. Волянський, Г. Костельник, П. Хомин.

⁵ У часопису містилися інформаційні матеріали стосовно питань релігійної освіти, добірки проповідей, редакційні статті-вітання з нагоди святкових подій, ювілейних дат, статті культурологічної тематики, огляд та критичні рецензії новодруків [22] тощо.

⁶ Виходив як додаток до «Діла». Редактори: В. Щурат, Я. Весоловський та В. Бачинський.

⁷ Відповідальні редактори: П. Хомин, М. Думка, П. Козицький.

⁸ Авторами мистецтвознавчих статей були В. Залозецький, Ів., М. Осінчук, В. Дядинок.

⁹ Видання «Просвіти» у Львові (жовтень 1927 р. – серпень 1939 р.) за редакцією М. Галушинського (1927–1931), І. Брика (1931–1933), В. Сімовича (1933–1939). У місячнику друкували статті з природничих наук, практичні поради із сільського господарства, інформацію про діяльність «Просвіти» та інших громадських організацій, рецензії на книги, некрологи про українських діячів. Особливу увагу приділено історії України всіх періодів та українській культурі.

¹⁰ Орган Українського педагогічного товариства (1889–1914; до 1911 р. – Руське товариство педагогічне), що виходив у Львові. Редактори: Теофіл Грушкевич (1890–1893), Іван Копач, Василь Щурат, Іван Ющишин (1911–1914). З 1905 року «Учитель» висвітлював проблеми української національної школи, питання шкільного і домашнього виховання на всіх українських землях і в інших європейських країнах, робив огляд літератури, містив наукові розвідки, хроніку з життя виховних і наукових установ, огляди й рецензії.

¹¹ Заснований О. Барвінським і А. Вахнянином 1896 року. Виходив у Львові в 1897–1914 роках під керівництвом О. Барвінського. Редакторами з 1900 року були Лев Лопатинський (1898–1907), Сень Горук (1907–1914), Василь Барвінський (1914). У «Руслані» працювали У. Кравченко, А. Крушельницький, Б. Лепкий, О. Маковей, К. Студинський, В. Щурат, О. Кониський, І. Нечуй-Левицький, М. Ста-

рицький. Головне завдання часопису – висвітлення мовного питання, відтворення панорами освітняського життя в Галичині. У ньому також подавали перелік шкіл, інформацію про проведення реорганізації вчительських семінарій, заснування шкіл різної фахової підготовки та їхню діяльність; були цікаві рубрики з політичного, економічного, літературного та музичного життя.

¹² Друкувався видавничою спілкою при «Союзі співацьких товариств у Львові» за редакцією О. Бережницького та С. Людкевича. Редакція журналу подавала рецензії на давні й новіші музичні твори, концерти, підтримувала різні погляди на явища літературно-мистецького життя. У «Музичних додатках» друкували музичні твори.

¹³ Часописи «Музичний вісник» (Львів, 1931 р.), який видавався Товариством ім. М. Лисенка, та рекламний орган видавництва «Торбан» «Музичні вісті» (Львів, 1934 р.), незважаючи на їхній фаховий профіль, не відіграли помітної ролі в розвитку галицької музичної, зокрема церковно-співочої, культури: опубліковані в них статті не мали належного рівня.

¹⁴ До цього напряму зараховуються також матеріали, що спонукали до створення систематичної освіти для хорових диригентів, які виконували також функції регентів у своїх місцевостях («Дописи з краю. Тернопіль: [Закінчення курсів диригентів, організованих Музичним Інститутом ім. М. Лисенка]», «Курс диригентів: [для просвітянських і сільських хорів при Вищому Інституті ім. М. Лисенка у Львові]).

¹⁵ Цей музикознавець здійснив і одну з перших ґрунтовних оцінок церковно-співочого доробку свого старшого сучасника – Й. Кишакевича [23].

¹⁶ Видавався в 1895–1900 роках у Станіславо-ві (нині Івано-Франківськ), з 1901 року – у Ярославі (нині – на території Польщі), з липня 1903 року – у Перемишлі (нині – м. Пшемисьль, Польща). Першим видавцем і редактором «Дяківського ласу» (1895–1903) був регент і громадський діяч І. Полотнюк, пізніше – І. Майба.

¹⁷ Виходив під опікою ректора Богословської академії Й. Сліпого та Богословського наукового товариства.

Джерела та література

1. Антонович М. Недостачі наших хорів / М. Антонович // Українська музика. – Львів, 1937. – Чис. 3. – С. 35–37.

2. Бажанський П. Основа коренного руско-церковного п'яня / П. Бажанський // Дяковській Гласъ. – Станіславовъ, 1900. – 1 апрілія (цвѣтня). – Р. VI. – Чис. 4. – С. 52–54.

3. Біликовський І. о. Порфірій Бажанський / І. Біликовський // Ілюстрований музичний календар. – Львів, 1904. – С. 90–94.

4. Білоцерківець В. Віктор Матюк (з нагоди 25-ліття смерті) / В. Білоцерківець // Життя і знання. – Львів: Просвіта, 1937. – Квітень. – Чис. 4. – С. 105.

5. Боцян О. О. Прелат Ісидор Дольницький, духовний отець, літургіст і піснетворець // Богословія :

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ

наук. тримісячник. – Львів, 1923. – Т. 1. – Кн. 2. – С. 118–195.

6. Вахнянин А. Духовний концерт «Львівського Бояна» / А. Вахнянин // Діло. – 1904. – Чис. 85. – С. 4.

7. Домет. Дещо із богослужбних обрядів, про церковний устав (типик) і характеристичні виписки із давних богослужбних книг // Нива : місячник, посвячений церковним і суспільним справам. – Львів : Діло, 1923. – Чис. 5. – С. 185–188.

8. Домет (Садовський В.) Йосиф Кишакевич. Біографічний начерк / Володимир Садовський // Альманах музичний : Літературна часть першого Ілюстрованого календаря музичного на рік 1904 / зложив і упоряд. Р. Зарицький. – Львів : НТШ, 1904. – С. 58–60.

9. Зарицький Р. Іван Біликовський / Ромуальд Зарицький // Альманах музичний : Літературна часть першого Ілюстрованого календаря музичного на рік 1904 / зложив і упоряд. Р. Зарицький. – Львів : НТШ, 1904. – С. 63–64.

10. Колесса Ф. З новин нашої церковної музики. Михайло Гайворонський. «Служба Божа» / Ф. Колесса // Діло. – 1939. – 8 лют. – Чис. 28. – С. 6.

11. Кудрик Б. Віктор Матюк, його доба і наша сучасність: З приводу 25-ліття смерті композитора / Б. Кудрик // Мета. – 1937. – 13 черв. – Чис. 22. – С. 4–5.

12. Кудрик Б. Духовний концерт Святоюрського хору / Б. Кудрик // Мета. – 1936. – 29 берез. – Чис. 13 (258). – С. 3–4.

13. Кудрик Б. Музична частина Академії в честь Митрополита Й. В. Рутського / Б. Кудрик // Мета. – 1937. – 28 берез. – Чис. 12 (309). – С. 3–4.

14. Кудрик Б. У справі популярної католицько-релігійної пісні / Б. Кудрик // Мета. – 1934. – 18 лют. – Чис. 7 (150). – С. 3; 25 лют. – Чис. 8 (151). – С. 4 (Докінчення).

15. Кудрик Б. Участь духовенства в галицько-українській музичній культурі / Б. Кудрик // Богословія. – 1938. – Т. 16. – Кн. 4. – С. 208–214.

16. Людкевич С. З музичного світу. «Концерт псалмів» у Дрогобичі / С. Людкевич // Громадський вісник. – 1922. – 17 черв. – Чис. 94. – С. 5.

17. Людкевич С. Наші шкільні співаники / С. Людкевич // Артистичний Вісник : місячник, посвячений музиці і штуці / відп. за редакцію І. Труш. – Львів : Союз співацьких і музичних товариств у Львові, 1905. – Верес.-жовт. – Річ. 1. – Зош. IX, X. – С. 122–123.

18. Людкевич С. Справа нашого церковного співу / С. Людкевич // Український Вісник. – 1921. – 2 серп. – Чис. 150. – С. 2–3; Чис. 151. – С. 2–3; передр.: Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи. Т. 2 / упоряд., редакція, переклади, примітки і бібліографія З. Штундер. – Львів, 2000. – Т. 2. – С. 244–248.

19. Миронюк І. За самолівковий напів по наших церквах / І. Миронюк // Нива. – 1935. – Т. 30. – Ч. 12. – С. 429–431.

20. Мороз Л. Церковно-музична тематика на сторінках часопису «Дяківський глас» / Л. Мороз // Калоφώνια : наук. зб. з історії церковної монодії та гимнографії. – Львів : Львівська Богословська академія, 2002. – Чис. 1 : До 70-ліття Олександри Цалай-Якименко. – С. 313–316.

21. Полотнюк. Оповідь (Въ справъ печатаня подручника «Церковных напѣвовъ») // Дяковській Гласъ. – Станиславовъ, 1900. – 1 декемврія (грудня). – Р. VI. – Ч. 12. – С. 190–191.

22. Сташинський Ф. Збірник літургічних і церковних пісень на основі народних напівів. Аранжував на мішаний хор Д-р Станіслав Людкевич. Львів, 1922 / Федір Сташинський // Нива. – Львів : Діло, 1922. – Р. 17. – Чис. 8–9. – С. 68–69.

23. Стешко Ф. Музичні твори Й. Кишакевича / Ф. Стешко // Українська музика. – 1937. – № 7. – С. 96–99.

24. Турула Є. Потреба реформи богослужбового співу у галицьких греко-католицьких церквах / Євген Турула // Руслан. – Львів, 1913. – 8 марця. – Чис. 52. – С. 3–4; 9 марця. – Чис. 53. – С. 3–4; 11 марця. – Чис. 54. – С. 3–4; 12 марця. – Чис. 55. – С. 3–4; 13 марця. – Чис. 56. – С. 3–4; 14 марця. – Чис. 57. – С. 3–4; 15 марця. – Чис. 58. – С. 4; 16 марця. – Чис. 59. – С. 4.

25. Франко І. Думки профана на музикальні теми / І. Франко // Артистичний Вісник : місячник, посвячений музиці і штуці. – Львів : Союз співацьких і музичних товариств у Львові, 1905. – За май. – Р. 1. – Зош. 5. – С. 56–57.

26. Хроніка: Вінніпег : [Нотозбірня церковних творів українських композиторів] // Українська музика. – 1937. – № 8. – С. 113–114.

27. Шипайло Р. Недостачі наших хорів / Р. Шипайло // Українська музика. – 1937. – № 5–6. – С. 77.

28. Юцишин І. о. Віктор Матюк: Співаник церковно-народний для шкіл народних / І. Юцишин // Учитель. – 1912. – Чис. 7. – С. 221.

SUMMARY

In spite of impacts of different faiths, multinational coexistence and historical cataclysms, long since Eastern Halychyna has been developing in interaction of own original spiritual culture and influences of other cultures. However, because of the artificial removal of the information of religious direction from scientific and cultural circulation in Soviet times, the conditions of the development of liturgical music culture of the region has remained scarcely explored for a long time, especially during the first third of the twentieth century. Therefore, one of the primary tasks of modern musicologists is the identification of factual material that was recorded

СВІТЛАНА ГУРАЛЬНА. БОГОСЛУЖБОВА МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ СХІДНОЇ ГАЛИЧНИНИ...

in periodicals, newspapers and specialized magazines, as well as in the sources that are kept in private collections and special funds of libraries of various fields.

The most significant publications concerning the elucidation of historical and personal aspects of the development of church music culture on the terrains of Eastern Halychyna of the first third of the twentieth century are thematically separated in the article. In particular, attention is paid to the materials of the periodical *Dilo*, magazine of Greek Catholic clergy *Nyva*, magazine of the Greek Catholic Metropolitan ordynariate in Lviv *Lviv-Archeparchial Information*, literary-scientific weekly *Sunday (Nedyilia)*, the weekly of Ukrainian Catholic Union in Lviv *Meta*, monthly *Life and Knowledge*, educational and scientific fortnightly *Teacher*, Christian social diary «*Ruslan*», the magazine of the Union of Greek Catholic deacons of the lands of Halychyna and Bukovyna *Diakivskyi Hlas*, scientific three months edition *Bohosloviya* and also specialized magazines, such as *Illustrated Music Calendar* with music appendixes, *Artystychnyi Visnyk* and *Ukrainian Music*. There years of activity, the names of editors and authors of the articles of each edition are noted.

Afterwards, review and systematization of materials of regional periodicals in the coverage of topical issues of liturgical music works development have revealed certain firm tendencies, in particular showed importance of modernisation of the ceremony of divine service (reduction, adjustment of the semantic filling, language factor) and reflected the contradiction of vital realities of clergy (material position, enforcement of authority) and influence of significant events of church-artistic life on the spiritual culture of the land (opening of the Theological academy, spiritual concerts, jubilee celebrations).

Thus, the review of regional periodicals affirms the dynamics of development of religious-temple musical culture of the first third of the twentieth century, that reached our time thanks to the tireless fruitful cooperation of Halychyna Greek-Catholic clerical elite, public figures, musicologists and composers.

Keywords: Eastern Halychyna, liturgical musical works, periodicals, publication.